

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการวางผังเมืองรวมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ศึกษากระบวนการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวมชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

- 4.1 บริบทของสังคมชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- 4.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- 4.3 กระบวนการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- 4.4 ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวมชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

4.1 บริบทของสังคมชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

พื้นที่ในเขตผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ประกอบด้วยพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงรวม 4 ตำบล ได้แก่ พื้นที่เต็มทั้งตำบลของตำบลท่าสูด และตำบลนางแล และพื้นที่บางส่วนของตำบลแม่ข้าวต้ม และตำบลริมกก ในการศึกษาบริบทของสังคมชุมชนพื้นที่ทั้ง 4 ตำบล ประกอบด้วย อาณาเขต ที่ตั้ง ประชากร ความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคม ผลการศึกษามีดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสูด, 2547)

4.1.1 ตำบลท่าสูด :

4.1.1.1 ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลท่าสูด

ตำบลท่าสูดตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงรายไปทางทิศเหนือ ประมาณ 18 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 57.56 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 35,975 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 11 หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ 1 บ้านห้วยพลู	หมู่ที่ 2 บ้านสันตื้นกอก
หมู่ที่ 3 บ้านแม่ข้าวต้มท่าสุด	หมู่ที่ 4 บ้านห้วยเคียน
หมู่ที่ 5 บ้านป่อทอง	หมู่ที่ 6 บ้านถ้ำผาดอง
หมู่ที่ 7 บ้านห้วยทรายขาว	หมู่ที่ 8 บ้านศรีวิเชียร
หมู่ที่ 9 บ้านศรีป่าซาง	หมู่ที่ 10 บ้านแม่ข้าวต้มท่าสุด
หมู่ที่ 11 บ้านพลูทอง	

อาณาเขตของตำบลท่าสุด

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลนางแล อำเภอเมือง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลป่าดิ่ง อำเภอแม่จัน

สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบระหว่างภูเขา ลักษณะอากาศ มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 30 องศาเซลเซียส สภาพดินมีการระบายน้ำดี ถึงปานกลาง เป็นดินเนื้อละเอียดความสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำพบในสภาพพื้นที่ลาดชันเล็กน้อยถึงลาดชันมาก ดินมีลักษณะเป็นดินลึกและมีการระบายน้ำเป็นเนื้อละเอียดหรือดินเหนียว มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูงพบในสภาพพื้นที่ราบเหมาะสำหรับการปลูกข้าวในฤดูฝน จัดเป็นพื้นที่เพาะปลูกอย่างถาวรสามารถใช้ปลูกพืชไร่หรือสวนผลไม้ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

จำนวนประชากร

ตำบลท่าสุดมีประชากรทั้งสิ้น 8,660 คน แยกเป็น เพศชาย 4,228 คน เพศหญิง 4,432 คน จำนวนครัวเรือน 2,425 ครัวเรือน

ประวัติความเป็นมา

ตำบลท่าสุด ได้แบ่งแยกการปกครองมาจากตำบลนางแล จำนวน 8 หมู่บ้าน เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2538 ทำให้มีฐานะเป็นตำบลเป็นต้นมา ปัจจุบันมีหมู่บ้านในเขตการปกครองของตำบลท่าสุดมี 11 หมู่บ้าน และเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 5 มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด 21 คน

4.1.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของตำบลท่าสุต

ประชากรในตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพสองอย่างควบคู่กันไป คือ อาชีพรับจ้างหรือค้าขาย และอาชีพเกษตรกร เช่น ทำสวน ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่จะปลูกข้าวนาปี ถั่วเหลือง และสับประรด ฯลฯ

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดประมาณ 10,612 ไร่ แยกเป็น พื้นที่ทำนา 7,374 ไร่ พืชไร่ 1,300 ไร่ ไม้ผล 950 ไร่ และอื่น ๆ อีก 7,500 ไร่ สภาพการเพาะปลูกของตำบลท่าสุต ในฤดูฝน ปลูกข้าวนาปี, ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, สับประรดนางแล และถั่วเหลือง ในฤดูแล้ง ปลูกข้าวนาปรัง, ถั่วเหลือง พืชผักและผลไม้ เช่น ลำไย ลิ้นจี่ มะม่วง และส้มเขียวหวาน

หน่วยธุรกิจเขตตำบลท่าสุต

ธนาคาร	1	แห่ง
หอพัก	38	แห่ง
ปั้มน้ำมันและก๊าซ	4	แห่ง
โรงงานอุตสาหกรรม	1	แห่ง
โรงสีข้าว	14	แห่ง
ร้านค้า/ร้านอาหาร	87	แห่ง
ตลาดสดเอกชน	5	แห่ง
อู่ซ่อมรถ	8	แห่ง

4.1.1.3 สภาพทางสังคมของตำบลท่าสุต

สถาบันการศึกษา มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง มหาวิทยาลัย 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 6 แห่ง หอกระจายข่าวในหมู่บ้านและเสียงตามสาย 11 แห่ง

สถาบันทางศาสนา วัด/สำนักสงฆ์ 7 แห่ง และมีโบสถ์ศาสนาคริสต์ 3 แห่ง

สถานบริการสาธารณสุข สถานีอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง สถานพยาบาลเอกชน 4 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 1 แห่ง อัตรการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีศูนย์บริการประชาชน 1 แห่ง การบริการพื้นฐาน ได้แก่

1. การสื่อสาร มีบริการตู้โทรศัพท์สาธารณะ 10 แห่ง
2. การคมนาคม มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 เป็นเส้นทางหลักในการคมนาคมติดต่อกับตำบลและอำเภอใกล้เคียง โครงข่ายคมนาคมขนส่งทางบกทั้งภายในชุมชนและ

ระหว่างชุมชนยังขาดการเชื่อมโยงที่เหมาะสม ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวและไม่ปลอดภัยในการเดินทาง ถนนเชื่อมหมู่บ้านส่วนใหญ่ยังเป็นถนนลูกรัง โดยทั่วไปมีถนนชำรุดเสียหายโดยเฉพาะในฤดูฝน และมีขนาดเขตทางแคบไม่ได้มาตรฐาน (ประมาณ 4 เมตร) ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการสัญจรไปมาของประชาชน การคมนาคมและขนส่งระหว่างตำบลใช้เส้นทางในการเดินทางและการขนส่งโดยมีเส้นทางที่สำคัญ จำนวน 5 สาย ได้แก่ ถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 เชียงราย – แม่สาย, ถนนลาดยางบ้านแม่ข้าวต้ม – บ้านถ้ำผาตอง, ถนนลาดยางบ้านสันตน์กอก – บ้านศรีวิเชียร, ถนนลาดยางบ้านแม่ข้าวต้มท่าสุด – อ่างเก็บน้ำ, ถนนลาดยางบ้านถ้ำผาตอง – บ้านห้วยทรายขาว

3. การไฟฟ้า ทั้ง 11 หมู่บ้านในพื้นที่ตำบลท่าสุดมีไฟฟ้าใช้ทุกหลังคาเรือน แหล่งน้ำธรรมชาติ

1. ลำห้วย 14 แห่ง ดังนี้ ลำห้วยแม่ข้าวต้ม, ลำห้วยฮ่องค้ำง, ลำห้วยสัก, ลำห้วย หนองบัว, ลำห้วยพลู, ลำห้วยป่าต้าง, ลำห้วยบ่อกบ, ลำห้วยถ้ำ, ลำห้วยหลวง, ลำห้วยลูกช้าง, ลำห้วยน้ำเหลือง, ลำห้วยเวียงกลาง, ลำห้วยทรายขาว, ลำห้วยเคียน
2. บึง, หนองน้ำ จำนวน 7 แห่ง ดังนี้ หนองแสลบ, หนองป่าอ้อ, หนองบัว, หนองหัวควาย, หนองห้วยป่าต้าง, หนองปู่ตา, หนองห้วยน้ำขุ่น
3. อ่างเก็บน้ำ 1 แห่ง คือ อ่างเก็บน้ำตามพระราชดำริ บ้านแม่ข้าวต้มท่าสุด

ข้อมูลอื่น ๆ

1. ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ทรัพยากรป่าไม้ตำบลท่าสุด ประมาณ 2,000 ไร่ ในหมู่ที่ 2, 3, 5, 6, 9 และหมู่ที่ 11 และมีป่าชุมชนเป็นแหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำหล่อเลี้ยงชาวตำบลท่าสุดและพื้นที่ใกล้เคียง มีอ่างเก็บน้ำตามพระราชดำริบ้านแม่ข้าวต้มท่าสุด หมู่ที่ 10 พื้นที่กักเก็บน้ำ 71,200 ตารางเมตร สามารถเก็บน้ำได้ 520,000 ลูกบาศก์เมตร และหนองน้ำสาธารณะหนองป่าอ้อ บ้านห้วยพลู หมู่ที่ 1 พื้นที่ประมาณ 44 ไร่ ไร่เป็นแหล่งอาหาร สถานที่พักผ่อนและสถานที่ท่องเที่ยว
2. มวลชนจัดตั้ง ประกอบด้วยลูกเสือชาวบ้าน 1 กลุ่ม และกลุ่มสายตรวจอาสา 1 กลุ่ม
3. สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ได้แก่ ไม้แกะสลัก โดยมีนายคำจันทร์ ยาโน เป็นประธานกลุ่ม และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสุดให้การสนับสนุน
4. ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่ มีการรวมกลุ่มของประชาชน แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้ กลุ่มอาชีพ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มส่งเสริมการปลูกและแปรรูปสับปะรด ตำบลท่าสุด หมู่ที่ 2 , กลุ่มแกะสลัก หมู่ที่ 6, กลุ่มตัดเย็บ หมู่ที่ 9 , กลุ่มกระดาศสา หมู่ที่ 10 และกลุ่มออมทรัพย์

ของแต่ละหมู่บ้าน 10 กลุ่ม จุดเด่นของพื้นที่ตำบลท่าสุดคือเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งเป็นศูนย์พัฒนาด้านการศึกษาของในประเทศและต่างประเทศ (ประเทศในแถบลุ่มน้ำโขง 5 ประเทศ) ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและการขยายตัวในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาต่อไปในอนาคต นอกจากนี้พื้นที่ตำบลท่าสุดยังเอื้อต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เช่น ถ้ำผาดอง

สภาพปัญหา

1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ขาดการส่งเสริมอาชีพ/เงินทุนหมุนเวียน ปัญหาความยากจนและหนี้สินของเกษตรกร
2. ปัญหาด้านสังคม การว่างงาน การขาดการส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาส ขาดการสนับสนุนกิจกรรมด้านกีฬาต่อต้านยาเสพติด ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
3. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานชำรุด เช่น ถนน, สะพาน, ฝายน้ำล้น เป็นต้น การขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ขาดที่ทิ้งขยะ ไฟกิ่งรายทางในหมู่บ้านไม่เพียงพอ โทรศัพท์สาธารณะในหมู่บ้านไม่เพียงพอ ขาดอาคารอเนกประสงค์ ขาดการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ ขาดอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในหมู่บ้านมีน้ำท่วมขัง ขาดท่อระบายน้ำและรางระบายน้ำ
4. ปัญหาแหล่งน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติตื้นเขิน น้ำสำหรับอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้งไม่เพียงพอ
5. ปัญหาด้านสาธารณสุข การแพร่ระบาดของยุงลายและพาหะนำโรค ขาดศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน และขาดเวชภัณฑ์ อุปกรณ์การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและเครื่องตรวจน้ำตาลในเลือดไม่เพียงพอ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจด้านสาธารณสุข การดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุและคนพิการยังไม่ทั่วถึง งบประมาณในการช่วยเหลือผู้คิดเชื้อเอชไอวีไม่เพียงพอ เด็กขาดสารอาหาร มีน้ำเน่าเสียจากโรงงาน
6. ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ธรรมชาติทำได้ไม่ทั่วถึง เตาเผาขยะไม่เพียงพอ ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า
7. ปัญหาด้านการเมือง การบริหาร ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการเมืองและการบริหาร ขาดสถานที่อำนวยความสะดวกและประชาชนที่มามีคิดต่อราชการกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสุด เช่น ที่จอดรถ การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณ อบต.
8. ปัญหาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม งบประมาณสนับสนุนด้านการศึกษาไม่เพียงพอ งบประมาณสนับสนุนทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่เพียงพอ
9. ปัญหาอื่นๆ เช่น การส่งเสริมสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ

4.1.2 ตำบลนางแล

4.1.2.1 อาณาเขตที่ตั้ง ประชากร และความเป็นมาของตำบลนางแล

ตำบลนางแล อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงรายไปทางทิศเหนือ ประมาณ 15 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 55 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 34,375 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 14 หมู่บ้าน คือ (องค์การบริหารส่วนตำบลนางแล, 2547)

หมู่ที่ 1 บ้านป่าห้าว	หมู่ที่ 2 บ้านนางแล
หมู่ที่ 3 บ้านนางแลเหนือ	หมู่ที่ 4 บ้านม่วงคำ
หมู่ที่ 5 บ้านเด่น	หมู่ที่ 6 บ้านป่าอ้อ
หมู่ที่ 7 บ้านนางแลใน	หมู่ที่ 8 บ้านป่ารวก
หมู่ที่ 9 บ้านคอยกัว	หมู่ที่ 10 บ้านป่าซางวิวัฒน์
หมู่ที่ 11 บ้านสันลมเจย	หมู่ที่ 12 บ้านข้าวแตะ
หมู่ที่ 13 บ้านแม่ปูคา	หมู่ที่ 14 บ้านร่องปลาข้าว

อาณาเขตของตำบลนางแล

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลท่าสุต อำเภอเมือง
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง

สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลนางแล ส่วนใหญ่มีความลาดเอียงจากทิศตะวันตก มาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มระหว่างภูเขา ด้านทิศตะวันตกเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดอยถ้ำผาตอง ป่าดอยสันป่าก้อย และป่าแม่ น้ำงาม บริเวณตอนกลางของตำบลจะเป็นพื้นที่ สำหรับอยู่อาศัยและเป็นพื้นที่สำหรับการเกษตร บริเวณตอนกลางของตำบลจะมีเส้นทางคมนาคม ที่สำคัญตัดผ่าน ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิ สูงสุด 33.9 องศาเซลเซียส

จำนวนประชากร

ตำบลนางแลมีประชากรทั้งสิ้น 9,553 คน แยกเป็น เพศชาย 4,654 คน เพศหญิง 4,899 คน จำนวนครัวเรือน 2,239 ครัวเรือน

ประวัติความเป็นมา

ตำบลนางแล แยกการปกครองมาจากตำบลบ้านดู่ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2517 ตั้งอยู่ระหว่างอำเภอเมืองกับอำเภอแม่จัน สภาพพื้นที่อยู่ในเขตของแผนการพัฒนาลี้เหลี่ยมเศรษฐกิจเหมาะแก่การลงทุนด้านธุรกิจต่าง ๆ ตำบลนางแลมีผลไม้ที่มีชื่อเสียงคือสับปะรด เพราะรสชาติอร่อย หวานและมีกลิ่นหอมแตกต่างจากสับปะรดที่ปลูกในพื้นที่อื่นจนเป็นที่กล่าวขานของผู้ที่ได้ชิมสับปะรดนางแล ปัจจุบันตำบลนางแลมีหมู่บ้านในเขตการปกครองจำนวน 14 หมู่บ้าน

4.1.2.2 สภาพเศรษฐกิจของตำบลนางแล

ประชากรในตำบลส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 90 ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมเป็นหลัก ผลผลิตสำคัญได้แก่ ข้าว สับปะรด ลำไย ลิ้นจี่ มะม่วง ข้าวโพด ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง โดยเฉพาะสับปะรด คือ “สับปะรดนางแล” เป็นพืชผลทางการเกษตรที่มีชื่อเสียงทั้งในระดับตำบลไปจนถึงระดับประเทศ การทำการเกษตรในตำบลเป็นลักษณะแบบดั้งเดิมโดยอาศัยแหล่งน้ำจากธรรมชาติเป็นสำคัญ ผลผลิตทางการเกษตรสามารถสร้างชื่อเสียงและส่งออกเป็นรายได้หลัก ส่วนที่เหลือประชาชนประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรกรรม ได้แก่ รับจ้าง ค้าขาย และการบริการ รายได้เฉลี่ยของประชาชน ประมาณ 25,442 บาท/คน/ปี

หน่วยธุรกิจในเขตตำบลนางแล

หอพัก	31	แห่ง
ปั้มน้ำมัน	1	แห่ง
ปั้มน้ำมัน	2	แห่ง
โรงงานอุตสาหกรรม	4	แห่ง
โรงสีข้าว	12	แห่ง
ร้านขายของชำ	69	แห่ง
ร้านอาหาร	24	แห่ง
ตลาดสดเอกชน	4	แห่ง
อู่ซ่อมรถ	14	แห่ง
ร้านถ่ายรูป	2	แห่ง
โกดังเก็บสินค้า	2	แห่ง
โรงงานผลิตน้ำดื่ม	3	แห่ง
ร้านขายรถยนต์มือสอง	7	แห่ง
ร้านขายอุปกรณ์ก่อสร้าง	2	แห่ง

4.1.2.3 สภาพสังคมของตำบลนางแล

สถาบันการศึกษา มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 5 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 14 แห่ง เป็นพื้นที่ที่มีสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ตั้งอยู่ใกล้เคียง 2 แห่งคือ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

สถาบันทางศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือ ศาสนาคริสต์ และอื่น ๆ มีวัด/สำนักสงฆ์ 6 แห่ง สำนักชี 1 แห่ง โบสถ์ศาสนาคริสต์ 2 แห่ง

สถานบริการสาธารณสุข มีสถานอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง สถานพยาบาลเอกชน 9 แห่ง ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ 1 แห่ง อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีศูนย์บริการประชาชน 1 แห่ง มีสายตรวจอาสาตำบลนางแล อปพร. ตำบลนางแล

การบริการพื้นฐาน

1. การโทรคมนาคมสื่อสาร มีบริการตู้โทรศัพท์สาธารณะ 15 แห่ง ตู้ไปรษณีย์ 3 ตู้

2. การคมนาคม มีเส้นทางหลักในการคมนาคม จำนวน 3 สาย ได้แก่ ถนนลาดยางบ้านเด่น – ท่าข้าวเปลือก, ถนนลาดยางบ้านป่าห่า – บ้านสันตมเจย, ถนนลาดยางบ้านเด่น – บ้านนางแลใน สภาพการคมนาคมประกอบไปด้วยถนนลาดยาง, ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก คอนกรีตเสริมไม้ หินคลุกและลูกรัง การคมนาคมบางแห่งไม่สะดวกและชำรุด

3. การไฟฟ้า ตำบลนางแลมีไฟฟ้าใช้เกือบทุกหลังคาเรือนยกเว้นหมู่บ้านลิไซซึ่งเป็นหมู่บ้านบริวารของบ้านนางแลใน หมู่ที่ 7 ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

4. การประปา มีระบบประปาใช้ จำนวน 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 3 บ้านนางแล, หมู่ที่ 5 บ้านเด่น, หมู่ที่ 12 บ้านจัวเตะ และหมู่ที่ 14 บ้านร่องปลาข้าว

แหล่งน้ำธรรมชาติ

1. ลำห้วย จำนวน 5 สาย
2. บึง / หนองน้ำ จำนวน 10 แห่ง
3. น้ำตกธรรมชาติ จำนวน 1 แห่ง
4. อ่างเก็บน้ำ จำนวน 5 แห่ง
5. ฝาย จำนวน 15 แห่ง
6. บ่อน้ำตื้นมีเกือบทุกครัวเรือน
7. บ่อน้ำโยก จำนวน 20 แห่ง

ข้อมูลอื่น ๆ

1. ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ คือ ป่าสงวนแห่งชาติแม่ข้าวต้ม – ห้วยลิน และน้ำตกนางแลใน หมู่ที่ 7 เป็นน้ำตกที่สวยงามแต่ขาดงบประมาณในการปรับปรุงและเส้นทางไปสู่ น้ำตกเป็นสภาพดินลูกรังเดินทางไม่สะดวก
2. มวลชนจัดตั้ง ประกอบด้วย ลูกเสือชาวบ้าน 2 รุ่น จำนวน 1,000 คน, กลุ่มพัฒนาสตรี 14 หมู่บ้าน จำนวน 5,000 คน, กลุ่มผู้ปลูกสับปะรด จำนวน 500 คน, กลุ่มพลัง จำนวน 6 กลุ่ม จำนวน 570 คน, อสม. 14 หมู่บ้าน จำนวน 200 คน, สายตรวจอาสา จำนวน 400 คน, อปพร. จำนวน 30 คน
3. ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่ มีการรวมกลุ่มของประชาชน ดังนี้ กลุ่มอาชีพ 20 กลุ่ม กลุ่มออมทรัพย์ของแต่ละหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน (หมู่บ้านละล้าน) 14 หมู่บ้าน

สภาพปัญหา

1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น ภาวะการว่างงานของประชาชนวัยทำงาน ขาดงบประมาณที่จะสนับสนุนส่งเสริมอาชีพให้ประชาชน เพื่อหารายได้เสริมให้กับประชาชน ราคาผลผลิตตกต่ำ ขาดเงินทุนหมุนเวียน ขาดความรู้ในการผลิต ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิต เป็นต้น
2. ปัญหาด้านสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด สุขภาพอนามัยของประชาชน ขาดแคลนสถานที่เล่นกีฬา/ออกกำลังกาย เป็นต้น
3. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และระบบบริการพื้นฐาน เช่น สภาพถนนชำรุด ไม่ได้มาตรฐาน สภาพเดิมเป็นถนนลูกรังและคับแคบ การระบายน้ำลงสู่แม่น้ำ ลำเหมืองไม่ทันเพราะร่องระบายน้ำตันเงิน สะพานชำรุด เมรุเผาศพชำรุดและไม่มีศาลาที่พักอาศัยขณะประกอบพิธีอย่างเพียงพอ ตลอดจนต้องการขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะในบางพื้นที่ซึ่งไม่มีไฟฟ้าใช้ ขาดแสงสว่างบริเวณถนนในตอนกลางคืน โทรศัพท์สาธารณะและระบบประปาหมู่บ้านยังไม่ทั่วถึง ทำให้ขาดแคลนน้ำสำหรับบริโภคและเกิดปัญหาภัยแล้ง ฯลฯ
4. ปัญหาแหล่งน้ำ ลำน้ำ ลำเหมือง อ่างเก็บน้ำ คูคลอง ตันเงิน ฝาย/ผนังกั้นน้ำชำรุด
5. ปัญหาด้านสาธารณสุข เช่น ขาดเครื่องมือเครื่องใช้ทางการแพทย์ บุคลากรทางด้านสาธารณสุขมีจำนวนไม่เพียงพอต่อผู้ป่วย ราษฎรขาดความรู้ทางด้านสาธารณสุข ขาดศูนย์สาธารณสุขมูลฐานภายในหมู่บ้าน
6. ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากประชาชนขาดความรู้และตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม ขาดสถานที่ทิ้งขยะ ขาด

เครื่องมือในการจัดการขยะภายในตำบล ปัญหาน้ำเสีย เนื่องจากประชาชนปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ บุกรุกพื้นที่ป่าสงวน เป็นต้น

7. ปัญหาด้านการเมือง การบริหาร เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังน้อยเพราะการรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งกระทำอย่างไม่ทั่วถึง ประชาชนไม่สนใจ ตื่นตัว ในการรักษาสิทธิของตนในทางการเมือง ขาดเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับ อบต. นางแล ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในตำบลนางแล บุคลากรมีจำนวนน้อย และขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

8. ปัญหาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ขาดการสืบสานวัฒนธรรม ล้านนาดั้งเดิมเพราะเยาวชนไม่สนใจที่จะทำการศึกษาอบรมประเพณี วัฒนธรรม

9. ปัญหาอื่น ๆ เช่น ขาดการส่งเสริมสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว

4.1.3 ตำบลแม่ข้าวต้ม

4.1.3.1 อาณาเขตที่ตั้ง ประชากร และความเป็นมาของตำบลแม่ข้าวต้ม

ตำบลนางแล ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงรายไปทางทิศเหนือ ประมาณ 23 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 102 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 58,250 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 23 หมู่บ้าน คือ (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ข้าวต้ม, 2547)

หมู่ที่ 1 บ้านแม่ข้าวต้ม	หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งยาว
หมู่ที่ 3 บ้านสันตันแห่น	หมู่ที่ 4 บ้านสันตันแฟน
หมู่ที่ 5 บ้านหนองบัวแดง	หมู่ที่ 6 บ้านห้วยเจริญ
หมู่ที่ 7 บ้านโล๊ะป่าห้า	หมู่ที่ 8 บ้านห้วยอ้อมใน
หมู่ที่ 9 บ้านห้วยอ้อมนอก	หมู่ที่ 10 บ้านปางลาว
หมู่ที่ 11 บ้านเวียงกลาง	หมู่ที่ 12 บ้านโกสินทร์นิมิตร
หมู่ที่ 13 บ้านใหม่	หมู่ที่ 14 บ้านก้อดยาว
หมู่ที่ 15 บ้านใหม่บัวแดง	หมู่ที่ 16 บ้านป่าซางหัวฝาย
หมู่ที่ 17 บ้านสันตันกอก	หมู่ที่ 18 บ้านคอยเทา
หมู่ที่ 19 บ้านเกษแก้ว	หมู่ที่ 20 บ้านประชาร่วมมิตร
หมู่ที่ 21 บ้านเวียงกลาง	หมู่ที่ 22 บ้านโล๊ะป่าห้าใหม่
หมู่ที่ 23 บ้านทรายมูล	

อาณาเขตของตำบลแม่ข้าวต้ม

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอแม่จัน
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลริมกก และอำเภอเมือง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง และแม่น้ำกก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลนางแล และตำบลท่าสุก อำเภอเมือง

สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นเนินเขา ที่ดอนและที่ราบลุ่ม ที่ราบข้างเนินเขา สลับกับแม่น้ำ ทำให้มีวิวทิวทัศน์ที่ดีและเหมาะสำหรับพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และจัดตั้งเป็น ส่วนราชการ เพราะมีที่สาธารณะประโยชน์มากและการคมนาคมสะดวก พื้นที่ตำบลแม่ข้าวต้มมี ลำน้ำไหลผ่าน 7 สาย คือ ลำน้ำแม่มงม ลำน้ำแม่ข้าวต้ม ลำน้ำห้วยเจริญ ลำน้ำร่องห้า ลำน้ำ ก้อคยาว ลำน้ำขุนแพง และลำน้ำแม่กก

จำนวนประชากร

ตำบลแม่ข้าวต้มมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 12,836 คน แยกเป็น เพศชาย 6,297 คน เพศหญิง 6,539 คน คราวเรือน 3,572 คราวเรือน

4.1.3.2 สภาพเศรษฐกิจของตำบลแม่ข้าวต้ม

ประชากรในตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น ทำสวน ทำนา ทำไร่ ปลูกพืชหมุนเวียนและตามฤดูกาล มีการเลี้ยงสัตว์ทุกหมู่บ้าน เช่น ทำฟาร์ม สุนัข เลี้ยงปลา และการทำไร่นาสวนผสม ด้านการอุตสาหกรรมมีการทำผลิตภัณฑ์เป็นหัตถกรรม พื้นบ้านของไทย เช่น การทอผ้าไหม การทำผลิตภัณฑ์จักสานซึ่งยังเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน การพาณิชย์ส่วนมากตามหมู่บ้านจะมีร้านขายของชำเล็ก ๆ ทุกหมู่บ้าน และมีโรงสีข้าวประจำ หมู่บ้านซึ่งเป็นโรงสีขนาดกลาง

หน่วยธุรกิจเขตตำบลแม่ข้าวต้ม

ร้านแก๊ส	12	แห่ง
ปั๊มน้ำมัน ขนาด 1-2 หัว	3	แห่ง
ปั๊มน้ำมันหลอด	29	แห่ง
โรงงานอุตสาหกรรม	4	แห่ง
โรงสีข้าว	19	แห่ง
ร้านขายของชำ	95	แห่ง
ตลาดสด	3	แห่ง

อู่ซ่อมรถ	13	แห่ง
ร้านถ่ายรูป	1	แห่ง
โรงงานผลิตน้ำดื่ม	1	แห่ง
ร้านขายวัสดุก่อสร้าง	5	แห่ง
ร้านขายอุปกรณ์ฉาบปูนกิจศพ	1	แห่ง

4.1.3.3 สภาพสังคมของตำบลแม่ข้าวต้ม

สถาบันการศึกษา มีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน/ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ชั่วคราว 1 แห่ง (มีการสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) โรงเรียนประถมศึกษา 6 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 2 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 3 แห่ง เป็นพื้นที่ที่มีสถานศึกษาขนาดใหญ่ตั้งอยู่ใกล้เคียง 2 แห่งคือ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

สถาบันทางศาสนา มีวัด/สำนักสงฆ์ 16 แห่ง โบสถ์ศาสนาคริสต์ 3 แห่ง

สถานบริการสาธารณสุข มีสถานีอนามัย 2 แห่ง สถานพยาบาลเอกชน 3 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 1 แห่ง อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีป้อมยามตำรวจ 2 แห่ง

การกีฬา มีศูนย์กีฬาตำบล 1 แห่ง

การบริการพื้นฐาน

1. การโทรคมนาคมสื่อสาร มีที่ทำกาารไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง มีโทรศัพท์ใช้ 17 หมู่บ้าน ไม่มีโทรศัพท์ใช้ 6 หมู่บ้าน

2. การคมนาคม สภาพถนนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ข้าวต้ม มีถนนลาดยางสายบ้านเด่น – ท่าข้าวเปลือก ผ่านตำบลแม่ข้าวต้ม ขนาดกว้าง 6 เมตร (เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน) มีถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่และถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ระหว่างหมู่บ้านและซอยในหมู่บ้าน ขนาดกว้าง 3.50 เมตร และกว้าง 4.00 เมตร รวมความยาวประมาณ 24,000 เมตร มีถนนที่มีสภาพเป็นถนนลูกรังและถนนดินแดงเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านและซอยภายในหมู่บ้านอีกประมาณ 30,000 เมตร

3. การไฟฟ้า ตำบลแม่ข้าวต้มมีไฟฟ้าใช้ 22 หมู่บ้าน

4. การประปา มีระบบประปาหมู่บ้านใช้ จำนวน 7 หมู่บ้านและยังไม่มีระบบประปาหมู่บ้านใช้ 16 หมู่บ้าน

แหล่งน้ำธรรมชาติ

1. ลำเหมือง จำนวน 40 แห่ง
2. ลำห้วย จำนวน 15 แห่ง
3. บึง , หนองน้ำ จำนวน 10 แห่ง
4. ลำน้ำ จำนวน 7 แห่ง
5. ฝายกั้นน้ำ จำนวน 3 แห่ง
6. บ่อน้ำตื้นมีเกือบทุกครัวเรือน ประมาณร้อยละ 90
7. บ่อน้ำโยก จำนวน 55 แห่ง

ข้อมูลอื่นๆ

1. ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่ มีการรวมกลุ่มของประชาชน ดังนี้ กลุ่มอาชีพ 20 กลุ่ม, กลุ่มออมทรัพย์ของแต่ละหมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน, กองทุนหมู่บ้าน (หมู่บ้านละล้าน) 14 หมู่บ้าน
2. มวลชนจัดตั้ง ประกอบด้วย ลูกเสือชาวบ้าน 3 รุ่น จำนวน 10,000 คน, กลุ่มพัฒนาสตรี 23 กลุ่ม จำนวน 23 หมู่บ้าน, กองหนุนป้องกันชาติ จำนวน 50 คน, อาสาสมัครสายตรวจชุมชน 23 หมู่บ้าน 1 กลุ่มจำนวน 230 คน
3. การบริการและการท่องเที่ยว 3 แห่ง อ่างเก็บน้ำหนองผำ หาดทรายลำน้ำกก และฝายสันก้อย

สภาพปัญหา

1. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริการพื้นฐาน ปัญหาการคมนาคม เนื่องจากถนนระหว่างหมู่บ้านมีสภาพเป็นดินลูกรังหรือถนนดินแดงอีกประมาณ 20 กิโลเมตร ทำให้การขนส่งผลผลิตทางการเกษตรและการคมนาคมลำบากมาก, ปัญหาถนนภายในหมู่บ้านเป็นหลุมเป็นบ่อ เนื่องจากยังไม่มีโครงสร้างถนนที่ได้มาตรฐานอีกประมาณ 20 กิโลเมตร, ปัญหาไฟฟ้าส่องสว่างเวลากลางคืนตามทางแยกในหมู่บ้านและถนนในเขตชุมชน มักมีอุบัติเหตุบ่อย ๆ, ปัญหาการสื่อสาร ไม่มีโทรศัพท์พื้นฐานอีก 5 หมู่บ้าน, ปัญหาแหล่งน้ำการเกษตรมีไม่เพียงพอทำให้การเกษตรได้ผลผลิตไม่คุ้มค่ากับการลงทุน
2. ปัญหาการผลิต การตลาด รายได้ และการมีงานทำ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง, ปัญหาสภาพที่ดินเพื่อการเกษตรเสื่อม ความสมบูรณ์ของพื้นที่ดินเหลือน้อย, ปัญหาผลผลิตได้ปริมาณต่อไร่ น้อย, ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ การประกันราคามีไม่ครอบคลุมผลผลิตทางการเกษตรครบทุกชนิด, ปัญหารายได้ ประชากรมีรายได้ต่อหัวต่ำ, ปัญหาการว่างงานถาวรและการว่างงานชั่วคราวสูงมีอัตราส่วนประมาณ ร้อยละ 15 ของประชากรทั้งหมด

3. ปัญหาด้านสาธารณสุขและการอนามัย ปัญหาประชาชนไม่เข้าใจหลักการปฏิรูประบบสาธารณสุขและการอนามัย, ปัญหาการใช้ยาไม่ถูกวิธี/ไม่ปรึกษาแพทย์ การซื้อยามากินเอง, ปัญหาสุขภาพอนามัย สุขภาพเด็กแรกเกิดได้รับการดูแลไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะครอบครัวที่ยากจน, ปัญหาที่เกิดจากการบริโภคอาหาร/ได้รับสารอาหารไม่ครบ, ปัญหาเจ็บป่วยเนื่องจากการขาดการป้องกันโรคจากแมลงและโรคจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี โรคอันเนื่องมาจากการเสพยาเสพติด, ปัญหาการใช้สารเคมีทางการเกษตรโดยไม่เข้าใจ

4. ปัญหาน้ำกินน้ำใช้เพื่อการเกษตร ประชาชนยังขาดการบริโภคน้ำที่สะอาด เนื่องจากการใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้น น้ำมีสนิมเหล็กหรือสิ่งสกปรก, ปัญหาน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูฝนมีปัญหาลำเหมืองอุดตัน ฝายน้ำล้นถูกกัดเซาะตลิ่งพัง ในฤดูแล้งน้ำเพื่อการเกษตรมีไม่เพียงพอ

5. ปัญหาปัญหาองค์ความรู้เพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ปัญหาความรู้ของประชาชนต่ำบดอยู่ในระดับต่ำ ระดับชั้น ป. 4 มีประมาณ ร้อยละ 49 ระดับ ป.6 มีประมาณ ร้อยละ 30 ระดับมัธยมต้นประมาณ ร้อยละ 11 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปมีประมาณ ร้อยละ 9 ผู้ไม่รู้หนังสือ ร้อยละ 1, ปัญหาผู้มีความรู้ระดับมัธยมขึ้นไปออกไปทำงานนอกพื้นที่ ไม่มีการนำความรู้กลับมาพัฒนาท้องถิ่น ผู้มีรายได้น้อยการศึกษาต่ออยู่ในสภาพตามมีตามเกิดในชนบท, การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ยังขาดหน่วยงานที่ออกเผยแพร่ให้ความช่วยเหลือประชาชนถึงบ้านของประชาชน, ปัญหาการขาดแคลนทุนการศึกษาของเด็กและเยาวชนเนื่องจากความยากจนของผู้ปกครอง

6. ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, ปัญหาการลักลอบบุกรุกทรัพยากรธรรมชาติ, ปัญหาขาดความรู้เชิงวิชาการในการรักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ, ปัญหาการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ไม่ถูกวิธี, ปัญหาการขาดสมดุลทางธรรมชาติ

7. ปัญหาอื่น ๆ เช่น การแพร่ระบาดของยาเสพติด, ปัญหาที่ดินสาธารณะถูกบุกรุก, ปัญหาวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดิ่งามถูกละเลย ถูกวัตถุนิยมกลบกลืน, ปัญหาประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่ถูกด้อย, ปัญหาการขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพของราษฎร รวมทั้งขาดความรู้ในการพัฒนาฝีมือ

4.1.4 ตำบลริมกก

4.1.4.1 อาณาเขตที่ตั้ง ประชากร และความเป็นมาของตำบลริมกก

ตำบลริมกก ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงราย ประมาณ 18 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 17.176 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 10,735 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 6 หมู่บ้าน คือ (องค์การบริหารส่วนตำบลริมกก, 2547)

หมู่ที่ 1 บ้านฟาร์มสัมพันธกิจ

หมู่ที่ 2 บ้านเวียงกือนา

หมู่ที่ 3 บ้านปายางหลวง

หมู่ที่ 4 บ้านเมืองงิม

หมู่ที่ 5 บ้านริมงาม

หมู่ที่ 6 บ้านฟาร์มสัมพันธกิจ

อาณาเขตของตำบลริมกก

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตเทศบาลเมือง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลเวียงชัย อำเภอเวียงชัย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง

สภาพทางภูมิศาสตร์

สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มเชิงเขา ที่มีลำน้ำธรรมชาติ หลายแห่งไหลผ่านชุมชนจำนวนหลายสาย ที่สำคัญ คือ แม่น้ำนางแล แม่น้ำงาม แม่น้ำข้าวต้ม แม่น้ำร่องห้า และแม่น้ำกก ซึ่งไหลผ่านพื้นที่ทำให้สามารถพัฒนาโดยได้พัฒนาเป็นฝายเก็บน้ำได้ถึง 25 แห่ง อ่างกักเก็บน้ำ 12 แห่ง จากสภาพทั่วไปที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบเชิงเขา สลับกับเนินเขา มีทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่ทั้งป่าไม้ธรรมชาติ และป่าไม้ชุมชน พื้นที่ส่วนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และเขตป่า ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

จำนวนประชากร

ตำบลริมกกมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,711 คน แยกเป็น เพศชาย 2,285 คน เพศหญิง 2,426 คน คราวเรือน 1,388 ครัวเรือน

ประวัติความเป็นมา

ตำบลริมกก เดิมมีจำนวนหมู่บ้าน 11 หมู่บ้าน ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองเชียงราย ครอบคลุมพื้นที่ 7 ชุมชนของตำบลริมกก ทำให้เหลือหมู่บ้านทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ได้แก่

4.1.4.2 สภาพเศรษฐกิจของตำบลริมกก

ประชากรในตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำสวน ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ เช่น ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผักกาด ถั่วฝักยาว กะหล่ำปลี ถั่วเหลือง กระเทียม ยาสูบ ดอกไม้ ทำสวนผลไม้ ทำนา เลี้ยงไก่ ปลา หมู กุ้ง ฝัก รับจ้าง รับราชการ ฯลฯ

หน่วยธุรกิจในเขตตำบลริมกก

ปั้มน้ำมัน	1	แห่ง
ปั้มน้ำมันหลอด	9	แห่ง
โรงสีข้าว	5	แห่ง

4.1.4.3 สภาพสังคมของตำบลริมกก

สถาบันการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี 1 แห่ง

สถาบันทางศาสนา มีวัด 2 แห่ง และมีโบสถ์ศาสนาคริสต์ 4 แห่ง

สถานบริการสาธารณสุข มีสถานีอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง สถานพยาบาลเอกชน 5 แห่ง อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีที่ทำการตำรวจชุมชน 1 แห่ง

การบริการพื้นฐาน

1. การสื่อสาร มีบริการตู้โทรศัพท์สาธารณะ 7 แห่ง และสถานีโทรคมนาคม 1 แห่ง สามารถใช้โทรศัพท์ทางไกลต่างประเทศได้

2. การคมนาคม ถนนเข้าในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลริมกก เส้นทางสายหลัก 1 เส้น เป็นถนนเส้นทางลาดยางของ ร.พ.ช. ระยะทาง 18 กิโลเมตร มีทางแยกเข้าไปยังสำนักงานที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลริมกก ระยะทาง 1.5 กิโลเมตร บริเวณตลาดสดหมู่บ้านป่ายางหลวง และมีทางแยกเข้าตรงสามแยกบ้านเด่น (โรงเรียนเม็งรามหาราช) ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร จากถนนพหลโยธินสายเชียงราย – แม่สาย

3. การไฟฟ้า ทั้ง 5 หมู่บ้านในพื้นที่ตำบลริมกกมีไฟฟ้าใช้เกือบทุกหลังคาเรือน ประมาณร้อยละ 98

แหล่งน้ำธรรมชาติ

1. ลำห้วย 1 สาย
2. บึง หนองน้ำ และอื่น ๆ จำนวน 1 แห่ง

3. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเอง/ฝาย จำนวน 2 แห่ง
4. บ่อน้ำตื้น จำนวน 720 แห่ง
5. บ่อโยก จำนวน 3 แห่ง
6. ถังน้ำประปาหมู่บ้าน 5 แห่ง

ข้อมูลอื่น ๆ

1. ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เนื่องจากมีลำน้ำกกไหลผ่านตำบลริมกก ทำให้มีทิวทัศน์สองข้างของลำน้ำกกเป็นธรรมชาติที่สวยงาม
2. มวลชนจัดตั้ง ประกอบด้วยลูกเสือชาวบ้าน 2 รุ่น จำนวน 761 คน และอาสาสมัครตำรวจชุมชน 10 คน

สภาพปัญหา

1. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางคมนาคมที่ใช้ขนย้ายผลิตผลทางการเกษตรไปจำหน่าย ถนนในหมู่บ้านบางเส้นทางยังเดินทางลำบาก, ไฟฟ้าสาธารณะไม่เพียงพอ, การขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ทำกิน
2. ปัญหาการผลิต การตลาด รายได้ และการมีงานทำ ผลผลิตทางการเกษตรยังได้ผลน้อย ถูกกดราคา รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ปัญหาการว่างงานหลังฤดูการเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร ขาดกองทุนในการพัฒนาอาชีพ และยังไม่มียกย่องทุนพันธุ์พืช ผัก ไม้ ยาปราบศัตรูพืช
3. ปัญหาสาธารณสุขและอนามัย ปัญหาโรคเอดส์, ปัญหาด้านการรับบริการรักษาพยาบาลยังไม่ทั่วถึง, ปัญหาความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ปัญหายาเสพติด
4. ปัญหาน้ำกินน้ำใช้เพื่อการเกษตร ขาดน้ำที่ใช้ในการเกษตรกรรม น้ำสะอาดในการบริโภคยังไม่เพียงพอ
5. ปัญหาความรู้เพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ขาดสถานที่เตรียมความพร้อมเด็กก่อนวัยเรียน ไม่มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ปัญหาด้านการรับบริการรักษาพยาบาลยังไม่ทั่วถึง ไม่มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานครบทุกหมู่บ้าน ขาดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกาย ขาดเงินทุนทางด้านการศึกษาและกองทุนอาหารกลางวัน

นอกจากนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าคือ มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบ ๆ พื้นที่นี้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ และมีอาชีพเสริมโดยการรับจ้างและค้าขาย สอดคล้องกับการที่ผู้นำของท้องถิ่นที่ให้ข้อมูลมีทั้งผู้นำอย่างเป็นทางการและผู้นำอย่างไม่เป็นทางการได้ให้รายละเอียดว่า พื้นที่บริเวณรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงแต่เดิมเป็นพื้นที่ชนบทที่มีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก ต่อมามีการตั้งมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงบริเวณนี้ขึ้นทำให้

ชาวบ้านมีการขายที่ดินที่เป็นพื้นที่ทำการเกษตรกันเป็นจำนวนมาก ทำให้เปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่เพื่ออยู่อาศัย มีการก่อสร้างบ้านเรือน อาคารพาณิชย์ หอพัก และมีร้านค้า เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และก็มีหลายคนที่ย้ายอาชีพจากเกษตรกรรมมาเป็นค้าขายหรือรับจ้างหลังจากที่ขายที่ดินไปแล้ว เมื่อมีคนเข้ามาอยู่อาศัยเพื่อทำมาหากินเพิ่มขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็เพิ่มมากขึ้นตามมา ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ไม่มีที่ทิ้งขยะ ไม่มีน้ำประปาหรือน้ำสะอาดใช้ หน้าฝนมีปัญหาหน้าท่วมขังจากการถมที่ดินกลบทางระบายน้ำ ถนนคับแคบ ไม่มีไฟรายทาง ปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจร มีสิ่งก่อสร้างหรืออาคารสูงบดบังวิวธรรมชาติ ไม่มีพื้นที่สาธารณะในการออกกำลังกาย ปัญหาการลักทรัพย์ ฯลฯ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ยังไม่มีความมาตรการที่สามารถแก้ไขได้ทั้งหมด จะต้องอาศัยงบประมาณจำนวนมากในการบริหารจัดการ ซึ่งต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น อบต. หรือนักวิชาการ มาให้ความช่วยเหลือในการหาวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านี้เพื่อให้ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

สรุปภาพรวมของพื้นที่ในเขตฝั่งเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มีอาณาเขตด้านทิศเหนือติดแนวเขตตำบลแม่จัน และตำบลท่าข้าวเปลือก อำเภอแม่จัน ทิศตะวันออกติดแนวเขตตำบลดงมหาวัน ตำบลทุ่งก่อ กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง ทิศใต้ติดแนวเขตตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย และตำบลเวียง อำเภอเมือง ทิศตะวันตกติดแนวเขตตำบลบ้านคู่ และตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มเชิงเขา ที่มีลำน้ำธรรมชาติไหลผ่านชุมชนจำนวนหลายสายที่สำคัญ คือ แม่น้ำนางแล แม่น้ำงาม แม่น้ำข้าวต้ม แม่น้ำร่องห้า และแม่น้ำกก ซึ่งไหลผ่านพื้นที่ทำให้สามารถพัฒนาเป็นฝายเก็บน้ำได้ถึง 25 แห่ง อ่างกักเก็บน้ำ 12 แห่ง จากสภาพทั่วไปที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบเชิงเขาสลัดกับเนินเขา มีทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ทั้งป่าไม้ธรรมชาติและป่าไม้ชุมชน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและเขตป่า ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

สภาพเศรษฐกิจของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มีความคล้ายคลึงกันในทุกตำบล กล่าวคือ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมเป็นหลัก ทำสวน ทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ ทำให้แต่ละตำบลมีโรงสีข้าวขนาดต่าง ๆ ไว้ให้บริการแก่เกษตรกรที่อาศัยในบริเวณนั้น ส่วนอาชีพที่นอกเหนือจากการเกษตรกรรม ได้แก่ รับจ้าง ค้าขาย และการบริการ ในเขตตำบลที่มีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาตั้งอยู่หรือตั้งอยู่ใกล้เคียง คือ ตำบลท่าสูดและนางแล จะมีกิจการประเภทหอพักนักศึกษาอยู่จำนวนมาก และมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่นักศึกษาเหล่านั้น เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของชำ ร้านขายเครื่องเขียนและคอมพิวเตอร์ และร้านถ่ายเอกสาร เป็นต้น

สภาพทางสังคมโดยรวมของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ทุกตำบลมีสถานที่ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เช่น โรงเรียน สถานิอนามัย วัด หรือ ศาสนสถาน ประชาชนมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมหรือประกอบอาชีพในแต่ละตำบล ด้านการบริการพื้นฐานที่มีอยู่ เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ การคมนาคม แหล่งน้ำสาธารณะ และพื้นที่สาธารณะเพื่อการกีฬาหรือนันทนาการ ยังไม่เพียงพอและทั่วถึง ยังต้องมีการจัดหาและสร้างเพิ่มเติมอีกจำนวนมาก แต่ละตำบลมีสภาพปัญหาคล้ายคลึงกัน เช่น ปัญหาการผลิต การตลาด รายได้ และการมีงานทำ ปัญหาด้านสาธารณสุขและการอนามัย ปัญหาขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้เพื่อการเกษตร ปัญหาน้ำดื่มไม่สะอาด ปัญหาองค์ความรู้เพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนปัญหาอื่น ๆ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาที่ดินสาธารณะถูกบุกรุก ปัญหาวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดิงามถูกละเลย ถูกวัตถุนิยมครอบงำ ปัญหาประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการปกครองในระบบประชาธิปไตย เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถที่จะใช้มาตรการด้านการวางผังเมืองช่วยเหลือแก้ไขปัญหได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ต้องอาศัยงบประมาณในการสนับสนุนให้เกิดเป็นรูปธรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาและความร่วมมือในการปฏิบัติอีกด้วย

4.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

การวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นดังกล่าวข้างต้น ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับ การร่วมคิดร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจกำหนดทางเลือก การร่วมปฏิบัติ และการร่วมตรวจสอบและประเมินผล โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์ประชากรเป้าหมายจำนวน 80 คน ในเขตพื้นที่ 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ข้าวต้ม ตำบลท่าสุด ตำบลนางแล และตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ปรากฏผลดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมคิดร่วมวางแผนนั้นค่อนข้างน้อย ประชาชนส่วนมากที่อยู่รอบชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงไม่ได้รับการรับรู้มาก่อนว่ามีการวางผังเมืองรวมในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ และผังเมืองรวมมีประโยชน์หรือผลกระทบอย่างไรบ้าง จึงทำให้ขาดโอกาสที่จะมาร่วมกันคิดร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดเลือก อันนำไปสู่การไม่ได้ร่วมกันปฏิบัติ จึงทำให้ไม่เกิดการตรวจสอบและประเมินผล ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ที่รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการวางผังเมืองรวม

การวางผังเมืองในพื้นที่ที่อาศัยอยู่	ผู้นำอย่าง เป็นทางการ	ผู้นำอย่างไม่ เป็นทางการ	ประชาชน	รวม	ร้อยละ
ทราบ	15	2	10	27	33.75
ไม่ทราบ	3	9	41	53	66.25
รวม	18	11	51	80	100

จากตารางที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบถึง การรับรู้ในพื้นที่ที่อาศัยอยู่มีการจัดทำผังเมืองรวมและการรับทราบนโยบายการวางผังเมืองชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงนั้น พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 66.25 ไม่ทราบว่ามีการวางผังเมืองในพื้นที่ตนอาศัยอยู่ และประชากรร้อยละ 33.75 ทราบว่ามีการวางผังเมืองในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ ประชาชนทราบจากการสังเกตจากการที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐมาสำรวจ รังวัด และจัดทำแผนที่ และ จากการที่นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงมาสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีการพูดคุยระหว่างชาวบ้านด้วยกัน ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการทราบข่าวจากผู้นำการเมืองในท้องถิ่น การที่เจ้าหน้าที่มารังวัด และอำเภอแจ้งให้ทราบ ส่วนผู้นำอย่างเป็นทางการ ทราบว่ามีการทำผังเมืองจากการร่วมประชุมกับสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองที่มีการจัดประชุมภายในมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และมีการประชุมร่วมกัน ณ ที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงราย

ส่วนผู้นำอย่างเป็นทางการก็จะรู้เฉพาะในกลุ่มพวกของตนเอง ไม่ได้ทำให้เกิดการประชุมและตัดสินใจเพื่อกำหนดทางเลือก จึงเป็นที่มาของการที่ผู้นำอย่างไม่ได้มาร่วมปฏิบัติและขาดการตรวจสอบและประเมินผล นั่นแสดงให้เห็นว่าผู้นำอย่างเป็นทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวมโดยใช้ระบบราชการไม่ได้ เนื่องจากมีลักษณะเป็นชั้นเป็นตอน มีกฎเกณฑ์บังคับ

สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้นำอย่างไม่เป็นทางการนั้น ปรากฏว่ามีบางส่วนก็ได้ร่วมกันคิดร่วมวางแผนในการจัดวางผังเมืองรวม แต่ส่วนมากแล้วปรากฏว่าผู้นำอย่างไม่เป็นทางการไม่ได้ร่วมคิดและวางแผนในการวางผังเมือง

ส่วนการร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดทางเลือก ปรากฏว่าผู้นำอย่างไม่เป็นทางการไม่มีโอกาสร่วมตัดสินใจกำหนดทางเลือกเนื่องจากไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการวางผังเมือง

ในทางปฏิบัติผู้นำอย่างไม่เป็นทางการก็ไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการวางผังเมือง เพราะไม่มีโอกาสรับรู้ นั่นหมายถึงผู้นำอย่างไม่เป็นทางการไม่มีโอกาสในการตรวจสอบและประเมินผล

สำหรับเนื้อหาที่มีผลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวมประสบปัญหาในเรื่องของสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากประชาชนไม่มีโอกาสร่วมคิดร่วมวางแผน ตัดสินใจกำหนดทางเลือก ร่วมปฏิบัติ และร่วมตรวจสอบและประเมินผลในปัญหาที่จะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิต

ในส่วนของผู้นำที่เป็นทางการซึ่งอยู่ภายใต้ระบบราชการก็จะตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการวางผังเมืองรวมรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง นั้นหมายความว่า กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการรับรู้ในปัญหา ขณะที่ประชาชนไม่ได้มีโอกาสที่จะรับรู้ปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมเลย แสดงให้เห็นว่าผู้นำอย่างเป็นทางการมีโอกาสร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจกำหนดทางเลือก ร่วมปฏิบัติ และรวมไปถึงการร่วมตรวจสอบและประเมินผล

เมื่อย้อนไปดูผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ พบว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับประชาชนในการวางผังเมือง ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการจะไม่มีโอกาสร่วมคิดร่วมวางแผน เพราะไม่มีโอกาสรับรู้รวมไปถึงการมีโอกาสร่วมตัดสินใจกำหนดทางเลือกเพื่อจะร่วมปฏิบัติ และร่วมตรวจสอบและประเมินผลด้วย แสดงให้เห็นว่าผู้นำอย่างไม่เป็นทางการก็ไม่มีส่วนร่วมที่จะวาง ผังเมืองรวมรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

สำหรับประเด็นของความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้น ปรากฏว่าประชาชนส่วนมากเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองรวมรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เพราะจะเกิดผลดีต่อการดำเนินชีวิตในชุมชนที่จะมีอาชีพใหม่เกิดขึ้น และมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางผังเมือง นั้นหมายความว่าชุมชนนั้นจะร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจกำหนดทางเลือกที่ดี และร่วมกันปฏิบัติในสิ่งที่จะเกิดประโยชน์แก่ชุมชน รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบและประเมินผลของประชาชนว่าการมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองรวมย่อมมีแต่ผลได้มากกว่าผลเสีย

จากผลการตรวจสอบจากประชาชน ผู้นำอย่างเป็นทางการ และผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ จาก 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าสุด ตำบลนางแล ตำบลแม่ข้าวต้ม และตำบลริมกก เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวมรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงนั้น เรื่องของการรับรู้ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ความสำคัญและผลกระทบยังอยู่ในระดับที่ไม่ดีพอ

สรุป จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า เรื่องการรับรู้เป็นเรื่องสำคัญที่สะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวมค่อนข้างน้อยเนื่องมาจากประชาชนและผู้นำไม่มีโอกาสรับรู้ ขณะเดียวกันปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงการขาดการมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งเรื่องดังกล่าวมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เพราะหากว่าประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการวาง

ผังเมือง หรือมีส่วนร่วมน้อย จะส่งผลให้ไม่เกิดการยอมรับข้อกำหนด หรือกฎเกณฑ์เกี่ยวกับผังเมืองที่บังคับใช้ และไม่เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตาม เท่ากับการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยการวางผังเมืองนั้นไม่ประสบผลสำเร็จดังที่ตั้งเป้าหมายไว้ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

4.3 กระบวนการวางผังเมืองรวมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

การวางผังเมืองรวม เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เครื่องมือที่ทันสมัยหลายอย่าง ต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้านผังเมืองรวมทั้งต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการเป็นจำนวนมาก เพราะการวางผังเมืองเป็นการกำหนดการใช้ที่ดินออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น ที่อยู่อาศัย สถาบันราชการ พาณิชยกรรม เป็นต้น ซึ่งในแต่ละเขตก็จะมีข้อห้ามในการใช้ที่ดินแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน กระบวนการวางผังเมืองรวมเป็นกระบวนการที่กฎหมายกำหนด และเมื่อมีการประกาศใช้ผังแล้วต้องปฏิบัติตามหากไม่ปฏิบัติตามจะมีโทษตามกฎหมาย ซึ่งกระบวนการวางผังเมืองรวมมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 องค์ประกอบของกฎกระทรวงผังเมืองรวม

ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ได้กำหนดไว้ว่า ผังเมืองรวมประกอบด้วย (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2547)

1. วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวม โดยพิจารณาและศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีทางผังเมืองที่สอดคล้องกับองค์ประกอบและลักษณะการเจริญเติบโตและสภาพของเมือง นำมาประกอบการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ บทบาทและความสำคัญของเมือง แล้วกำหนดเป็นรูปแบบของเมืองในอนาคต และต้องนำแนวนโยบายของรัฐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผังภาค/ผังอนุภาค ผังโครงสร้างมาประกอบในการกำหนดด้วย รวมทั้งต้องสามารถวัดความก้าวหน้าของการทำงานได้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการของการวางผังเมืองรวม วัตถุประสงค์นี้สามารถจะมีได้หลายประการ เช่น เพื่อแก้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้มีปัญหาเกิดขึ้นในอนาคต และเพื่อรักษาสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้คงอยู่ และเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของคนให้ดียิ่งขึ้น

2. แผนที่แสดงเขตของผังเมืองรวมและตำบลในเขตวางผัง รวมทั้งโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่วางผัง แผนที่แสดงการกระจายตัวของชุมชนและแนวโน้มการขยายตัวและ

การเปลี่ยนแปลง แผนที่แสดงโครงการพัฒนาและศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งแผนที่แสดงการใช้ที่ดินที่ ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตในเขตที่เราจะวางผังในแต่ละส่วนของเขตการวางผัง จะมีการใช้สีในการแบ่งแยกและแสดงถึงการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ ที่กำหนด เช่น สีแดง หมายถึงการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์ สีเขียวเป็นพื้นที่เพื่อเกษตรกรรม เป็นต้น ในแผนที่จะอธิบายว่าสีอะไรใช้ทำอะไรได้ และใช้ทำอะไรไม่ได้

3. แผนผังพร้อมด้วยข้อกำหนดที่มีสาระสำคัญทุกประการหรือบางประการ ดังต่อไปนี้ คือ แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทต่าง ๆ โดยใช้สีเป็นเครื่องหมาย และมีข้อกำหนดสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท แผนผังแสดงที่โล่ง แผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่งกำหนดโครงข่ายระบบถนนเป็น 2 ประเภท คือ ถนนโครงการและถนนเสนอแนะซึ่งมีทั้งถนนเดิมและถนนโครงการกำหนดให้ก่อสร้างใหม่ให้สามารถรองรับปริมาณการจราจรที่จะเพิ่มขึ้น และช่วยแก้ไขปัญหาหรือบรรเทาปัญหาการจราจรในปัจจุบันและอนาคต แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเมืองให้เป็นไปตามแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ที่สามารถแก้ปัญหของเมืองในปัจจุบัน และป้องกันปัญหาของเมืองในอนาคต

4. รายการประกอบแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน

5. นโยบาย มาตรการ และวิธีดำเนินการเพื่อปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของผังเมืองรวม ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ผังเมืองรวมที่วางไว้บรรลุวัตถุประสงค์

4.3.2 ขั้นตอนการวางผังเมืองรวม

กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดแนวทางการวางผังเมืองรวมไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน ตลอดจนกระบวนการวางผังเมืองรวมที่ใช้ในการปฏิบัติงานจริงและเป็นขั้นตอนที่ผสมผสานกันอย่างครบถ้วนทั้งกระบวนการวางผังทางด้านวิชาการ กระบวนการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 และกระบวนการตราเป็นกฎกระทรวงโดยได้กำหนดรูปแบบการดำเนินการวางผังเมืองรวมให้เป็นแบบฉบับสำหรับใช้ในประเทศไทยโดยมีกระบวนการวางผังเมืองรวมที่ผสมผสานกันจาก 2 กระบวนการด้วยกันคือ กระบวนการวางผังและแผนงานการปฏิบัติงานวางผังเมืองรวม กล่าวคือ

กระบวนการวางผังหรือการวางแผน โดยทั่วไปเป็นกระบวนการที่เน้นขั้นตอนต่าง ๆ ในเชิงวิชาการและเทคนิคระหว่างการวางผัง ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ ฯลฯ จนถึง

การกำหนดผังจนเป็นผังท้ายกระบวนการใช้เป็นกรอบในการกำหนดขั้นตอนระหว่างกาหนดผัง (กรมการผังเมือง, 2540)

ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ได้กำหนดขั้นตอนการวางผังเมืองรวมไว้ดังนี้ คือ เมื่อเห็นสมควรวางและจัดทำผังเมืองรวม ณ ท้องที่ใด สำนักผังเมืองจะวางและจัดทำผังเมืองรวมของท้องที่นั้นขึ้น หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะวางและจัดทำเองต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการผังเมืองก่อน (มาตรา 18) และเมื่อสำนักผังเมืองจะวางหรือจัดทำผังเมืองรวมของท้องที่ใดให้สำนักผังเมืองแจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นของท้องที่นั้นทราบและให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นนั้นมาแสดงความคิดเห็นต่อสำนักผังเมืองด้วย (มาตรา 19)

และเมื่อสำนักผังเมืองแจ้งให้จังหวัดที่มีหน้าที่ในการวางผังเมืองรวมทราบแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งนั้นแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาผังเมืองรวมขึ้นคณะหนึ่งในแต่ละท้องที่ที่วางผังเมืองรวมนั้น ประกอบด้วยผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้แทนเทศบาลในท้องที่ที่มีการวางผังเมืองรวม ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง ผู้แทนสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ผู้แทนส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในท้องที่ที่วางผังเมืองนั้นและบุคคลอื่นที่เห็นสมควร มีจำนวนรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 15 คน และไม่เกิน 21 คน มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเมืองรวม (มาตรา 4)

ในการวางผังเมืองรวมจะตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะทำการสำรวจเพื่อการวางและจัดทำผังเมืองรวมนั้นก็ได้ ในพระราชกฤษฎีกานั้นจะระบุวัตถุประสงค์เพื่อทำการสำรวจในการวางและจัดทำผังเมืองรวม เจ้าพนักงานการผัง เขตท้องที่ที่จะทำการสำรวจพร้อมด้วยแผนที่แสดงเขตสำรวจแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา และกำหนดเวลาการใช้บังคับพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องไม่เกินห้าปี การสำรวจเขตวางผัง ต้องมีการสำรวจเขตว่าจะวางผังครอบคลุมอาณาเขตเท่าไร และในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดบ้าง โดยต้องมีการประสานงานงานกับพื้นที่ข้างเคียงด้วยเพื่อให้เกิดความสอดคล้องเชื่อมโยงกันเพราะอาจมีการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาบางประเด็นที่ต้องดำเนินงานร่วมกัน เช่น การพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อกัน การใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีความขัดแย้งกัน เป็นต้น การจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ต้องจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม แหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน ปริมาณน้ำฝน ฯลฯ เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาประกอบการวิเคราะห์สถานการณ์ในอดีตและการพยากรณ์สถานการณ์ในอนาคตในด้านต่าง ๆ เพื่อหาข้อสรุปของประเด็นปัญหาที่ต้องแก้ไข กำหนดแนวทางการพัฒนาเมืองในอนาคต และขกร่างผังเมืองรวม

การจัดทำร่างผังเมืองรวมต้องทำให้มีลักษณะเหมือนผังเมืองจริง มีการจำแนกเขตการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ เช่น เขตที่พักอาศัย เขตอุตสาหกรรม เขตพาณิชยกรรมฯ รวมทั้งมีการร่างข้อกำหนดมาตรการในการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทว่าให้ใช้ทำอะไรได้บ้างและไม่ให้ทำอะไรบ้าง จากนั้นจึงนำร่างผังเมืองรวมดังกล่าวมาตีประชาศให้ประชาชนทั่วไปทราบ โดยจะต้องมีการประกาศและโฆษณาให้ประชาชนทราบ และจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ในการรับฟังข้อคิดเห็นนี้จะกำหนดเฉพาะให้ผู้แทนของประชาชนเข้าร่วมการประชุมตามความเหมาะสมก็ได้ ในการโฆษณานั้นให้โฆษณาโดยทางวิทยุกระจายเสียงที่สามารถรับฟังได้ในท้องถิ่น และโดยทางหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวันที่มีจำหน่ายในท้องถิ่นเป็นระยะเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อให้ประชาชนทราบถึงการที่จะวางและจัดทำผังเมืองรวมดังกล่าว การ โฆษณานั้นต้องมีข้อความเกี่ยวกับชื่อท้องที่ที่จะวางและจัดทำผังเมืองรวม วัน เวลา และสถานที่ที่จะปิดประกาศ วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวม แผนที่แสดงเขตท้องที่ที่จะวางและจัดทำผังเมืองรวม แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทแผนผังแสดง โครงการคมนาคมขนส่ง และแผนผังอื่นตามที่เห็นสมควร พร้อมทั้งข้อกำหนดประกอบแผนผังนั้นด้วย และมีรายการประกอบผัง และ นโยบาย มาตรการและวิธีดำเนินการเพื่อปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ ในการวางและจัดทำผังเมืองรวม รวมทั้งข้อความเชิญชวนให้ประชาชนในท้องที่ดังกล่าวมาแสดงความคิดเห็นในการประชุมที่จะจัดให้มีขึ้นด้วย

การปิดประกาศจะต้องปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผยเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจดูได้ โดยให้ปิดประกาศในสถานที่ต่าง ๆ เช่น กรมโยธาธิการและผังเมือง สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และสาธารณสถานอื่น ๆ ในท้องที่ที่จะวางและจัดทำผังเมืองรวม

จากนั้น สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นจัดกรประชุมรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน ภายในเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน นับตั้งแต่วันปิดประกาศ ในการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในท้องที่ที่จะวางผังเมืองรวม และเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับร่างผังเมืองรวม รวมทั้งข้อกำหนดการใช้ที่ดินตามร่างผังเมืองรวม โดยให้บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิ์แสดงข้อคิดเห็น ได้แก่ เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรืออาคารซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่จะวางและจัดทำผังเมืองรวม หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรืออาคารดังกล่าว และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาตำบล หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการสุขาภิบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

อื่นแห่งท้องที่ที่จะวางและจัดทำผังเมืองรวม หลังจากรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนแล้ว ผู้รับผิดชอบวางผังเมืองรวมต้องนำความคิดเห็นของประชาชนมาพิจารณา หากเป็นข้อเสนอที่ดี สมเหตุสมผลก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขผังเมือง แต่ถ้าข้อเสนอของประชาชนไม่ สมเหตุสมผลก็จะต้องมีการชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจและทำความเข้าใจกับประชาชนให้ได้

จากนั้นจึงนำร่างผังเมืองรวมที่ปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นหรือความต้องการของ ประชาชนแล้วจะนำเสนอต่อคณะกรรมการผังเมือง โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน มีผู้ทรงคุณวุฒิด้านผังเมือง ผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐบาลและเอกชน ร่วมเป็นกรรมการ ด้วย กรรมการชุดนี้มีอำนาจในการพิจารณาปรับแก้ไขร่างผังเมืองรวมถึงกล่าวได้ เมื่อร่างผังเมือง รวมที่ได้รับการพิจารณาปรับแก้ไขจากคณะกรรมการผังเมืองแล้ว จะตีประกาศให้ประชาชน ทัวไปทราบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ประชาชนได้ทราบว่า ร่างผังเมืองรวมได้มีการแก้ไขหรือ ปรับเปลี่ยนอะไรบ้าง และมีรูปร่างหรือรายละเอียดเป็นอย่างไร โดยจะต้องปิดประกาศในพื้นที่ที่ ดำเนินงานวางผังเมืองรวมเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 90 วัน (มาตรา 23) และในใบประกาศนี้ให้มี ข้อความเชิญชวนให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบว่าภายในระยะเวลา 90 วันนี้ ประชาชนสามารถยื่นคำร้อง ขอแก้ไขร่างผังเมืองได้ โดยยื่นคำร้องได้ที่หน่วยงานที่รับผิดชอบวางผัง และนักวางผังจะรวบรวม คำร้องต่าง ๆ ที่ผู้วางผังเห็นควรเสนอต่อคณะที่ปรึกษาให้ความเห็นเบื้องต้น จากนั้นจึงรวบรวม คำร้องต่อไปยังคณะกรรมการผังเมือง ซึ่งคณะกรรมการผังเมืองจะเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการ วินิจฉัยคำร้อง โดยคณะกรรมการจะพิจารณาว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หากคณะกรรมการ พิจารณาแล้วเห็นว่าให้ยกคำร้อง คณะกรรมการผังเมืองต้องมีเหตุผลชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย

เมื่อแก้ไขร่างผังเมืองรวมตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการผังเมืองแล้ว จะได้ร่างผังเมือง ฉบับสุดท้าย แล้วจึงนำเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายเพื่อประกาศเป็นกฎกระทรวง โดยจะนำ ข้อมูลทั้งหมดมากร่างเป็นกฎกระทรวงแล้วจะนำเสนอไปยังกระทรวงมหาดไทย เพื่อเสนอต่อ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณา หากรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบก็จะส่งต่อไปยัง คณะรัฐมนตรีเพื่อรับหลักการ ถ้าหากคณะรัฐมนตรีไม่รับหลักการแล้วร่างผังเมืองก็จะตกไปและ ต้องเริ่มทำใหม่ตั้งแต่ขั้นตอนแรก แต่ถ้ารัฐมนตรีรับหลักการก็จะถือว่าผ่านจากนั้นก็จะส่งผังร่างที่ ผ่านการรับหลักการแล้วไปสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อตรวจสอบรายละเอียดทุกอย่าง โดยละเอียดตั้งแต่ตัวสะกด คำถูก ผิด แผนที่ ตรวจเขตการซ้อนทับ ตรวจข้อกำหนด ข้อห้ามต่าง ๆ ในผังเมืองว่าขัดแย้งกับกฎหมายฉบับใดหรือไม่ ผังเมืองบางฉบับต้องใช้เวลาในการตรวจสอบกว่า 1 ปี หลังจากกฤษฎีกาตรวจเสร็จแล้วจะส่งกลับไปยังกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงมหาดไทย จะเสนอให้รัฐมนตรีเอางาน หลังจากรัฐมนตรีเอางานเสร็จแล้วรัฐมนตรีจะส่งผังเมืองไปจัดพิมพ์ จำนวน 9,000 ชุด แล้วส่งต่อไปที่กองราชกฤษฎีกา เพื่อประกาศใช้ต่อไป ถือว่าเสร็จสิ้น

กระบวนการวางผังเมืองรวม แต่หลังจากการประกาศใช้จะมีผลใช้บังคับ 5 ปี พอขึ้นปีที่ 4 จะทำการประเมินผลว่าผังเมืองจะใช้ต่อไปได้อีกหรือไม่ ถ้าสามารถใช้ต่อไปได้ ผังเมืองรวมนั้นจะสามารถขยายระยะเวลาใช้ต่อไปได้อีก 5 ปี แต่ถ้าหากว่าผังเมืองนั้นประเมินผลแล้วไม่สามารถใช้ได้อีกแล้ว ผู้วางผังก็จะต้องเริ่มกระบวนการวางผังใหม่อีกรอบ เพื่อออกผังเมืองฉบับใหม่ และการใช้กฎกระทรวงตามผังเมืองก็จะไม่สามารถใช้แล้ว จะถือว่าข้อกำหนดหรือข้อห้ามต่าง ๆ ก็จะใช้ไปไม่ได้ไปด้วยเช่นกัน

4.3.3 การดำเนินงานของภาครัฐในการวางผังเมืองรวม

การวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงครั้งนี้ เป็นการดำเนินการโดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงราย มิได้ดำเนินการโดยเจ้าพนักงานท้องถิ่น เนื่องจากว่าเจ้าพนักงานท้องถิ่นยังไม่มีความรู้ความสามารถ รวมถึงไม่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเพียงพอในการวางและจัดทำผังเมืองเองได้ และยังต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการดำเนินงาน ดังนั้น จึงต้องเป็นภาระหน้าที่ของ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงราย เนื่องจากมีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรและเครื่องมือและอุปกรณ์จึงเป็นเสมือนพี่เลี้ยงในการช่วยวางและจัดทำผังเมืองรวมให้ พร้อมกับถ่ายทอดความรู้ วิธีการ เทคนิคทางวิชาการด้านการผังเมืองให้แก่หน่วยงานท้องถิ่นที่รับผิดชอบไปในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการเองต่อไปในอนาคต ตามนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐบาล

โครงการวางและจัดทำผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง อนุมัติและจัดสรรเงินงบประมาณให้จังหวัดเชียงรายดำเนินการวางและจัดทำผังบริเวณรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ในปีงบประมาณ 2546 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2546 และสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงราย ได้จัดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2546 โดยใช้รูปแบบและวิธีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่ประกอบไปด้วยการนำเสนอด้วยการบรรยาย โดยวิทยากรจากสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงราย มีการแบ่งกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างวิทยากรและผู้เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งมีการเปิดเวทีถามตอบปัญหา ตลอดจนสรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเป็นรายกลุ่ม โดยจัดขึ้น ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ตั้งแต่เวลา 08.30 – 16.30 น. รวมระยะเวลา 1 วัน หัวข้อการสัมมนาประกอบด้วยกรอบแนวคิดเรื่องการวางและจัดทำผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง การระดมความคิดเห็นในการกำหนดเขตผังและการพัฒนามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง การใช้มาตรการทางผังเมืองรวมเพื่อการป้องกันและคุ้มครอง

ภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในการกำหนดความต้องการในการพัฒนาด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม และการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองและชนบทโดยใช้มาตรการทางผังเมือง และได้เชิญผู้เข้าร่วมการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง รวมทั้งสิ้น 80 คน ประกอบด้วย นายกองค้ำการบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือ เขต 2 ปฏิรูปที่ดินจังหวัดเชียงราย เจ้าหน้าที่ที่ดินจังหวัดเชียงราย ธารักษ์พื้นที่เชียงราย นายช่างแขวงการทางเชียงราย หัวหน้าสำนักงานทางหลวงชนบทเชียงราย หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย นายอำเภอเมืองเชียงราย สมาชิกสภาจังหวัดเชียงรายในเขตอำเภอเมืองเชียงราย หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอเมืองเชียงราย นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบล ปลัดกองค้ำการบริหารส่วนตำบล และหัวหน้าส่วนโยธา กำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลท่าสุด นางแล แม่ข้าวต้ม ริมกก และบ้านคู่ ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดเชียงราย อธิการบดี อาจารย์ และผู้แทนนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

จังหวัดเชียงรายได้ตั้งคณะที่ปรึกษาผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย เป็นประธานคณะที่ปรึกษา รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย (ที่ได้รับมอบหมาย) เป็นรองประธานคณะที่ปรึกษา และมีที่ปรึกษาประกอบด้วยผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงราย อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 นายช่างแขวงการทางเชียงราย เจ้าหน้าที่ที่ดินจังหวัดเชียงราย ปฏิรูปที่ดินจังหวัดเชียงราย ชลประทานจังหวัดเชียงราย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย พัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดเชียงราย ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือ เขต 2 ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลท่าสุด นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลแม่ข้าวต้ม นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลนางแล นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลริมกก ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดเชียงราย ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงราย เป็นที่ปรึกษาและเลขานุการ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ผังเมือง 8 ว. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงราย เป็นผู้ช่วยเลขานุการ เพื่อให้คณะที่ปรึกษาผังเมืองรวมดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ให้คำปรึกษาและความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งระหว่างการจัดทำผังเมืองรวมก็มีการจัดประชุมคณะกรรมการเป็นระยะ ๆ

นอกจากนี้ยังมีการว่าจ้างจัดทำรายงาน “การจัดทำโครงการรักษาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนย่านมหาวิทยาลัยแม่ฟ้า-

หลวง จังหวัดเชียงราย” ซึ่งสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงราย ได้มอบหมายให้บริษัท เอ็ม แอนด์ดับเบิลยู ดีไซน์ จำกัด เป็นผู้ดำเนินการสำรวจและออกแบบรายละเอียดเบื้องต้นของพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ที่มีปัญหาการขยายตัวของชุมชนและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อจัดทำผังรายละเอียด (Action Plan) และนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาประกอบในการวิเคราะห์ผังร่างในการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงต่อไป

จากการดำเนินงานของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงรายที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการดำเนินงานตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 จากการศึกษาพบว่า ในขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่นั้น ข้อมูลที่ได้ส่วนหนึ่งมาจากการว่าจ้างให้บริษัทเอกชนดำเนินการ แล้วจึงนำเอาข้อมูลนั้นมาใช้ประกอบการวิเคราะห์สถานการณ์ในอดีตและการพยากรณ์สถานการณ์ในอนาคตในด้านต่าง ๆ โดยที่สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลเอง ข้อมูลบางส่วนได้จากการศึกษาจากเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำการสำรวจไว้แล้ว และข้อมูลอีกส่วนหนึ่งได้จากการสำรวจโดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองเชียงรายเอง เช่น การสำรวจเพื่อกำหนดขอบเขตการวางผังเมือง เป็นต้น ในส่วนของการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนนั้น ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีโอกาสในการเสนอความคิดเห็นโดยตรง แต่เป็นการให้ตัวแทนประชาชนอย่างเป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มาทำหน้าที่ในการเสนอความคิดเห็นแทนประชาชนในท้องที่ที่ทำการวางผังเมืองรวม ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถกระทำได้ตาม มาตรา 19 พระราชบัญญัติ การผังเมือง พ.ศ. 2518

4.3.4 การกำหนดแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปตามผังเมือง

การวางและจัดทำผังเมืองรวม คือการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยการแบ่งที่ดินออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น ที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม ชนบทและเกษตรกรรม เป็นต้น และกำหนดโครงการคมนาคมและขนส่ง ให้มีการติดต่อเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ทั้งภายในและนอกเขตผัง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสวยงาม ความสะดวกสบาย รวมทั้งเตรียมรองรับการขยายตัวทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจสังคม และประชากรที่จะเกิดขึ้นภายในชุมชนนั้นด้วย

การดำเนินการดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนของ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ซึ่งเมื่อดำเนินการทางด้านเทคนิคการวางผังเมืองแล้ว ยังมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลาง มีการปรึกษาหารือกับท้องถิ่น รวมทั้งรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้การวางและจัดทำผังเมืองรวมเป็นไป

อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความเจริญในอนาคตและมีหลักการทางด้านผังเมือง เพื่อสนองตอบความต้องการและคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม เป็นกฎกระทรวงที่ใช้บังคับเกี่ยวกับแผนผังนโยบายและโครงการ รวมทั้งมาตรการควบคุมโดยทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและขนส่ง การสาธารณูปโภค บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อม หลังจากมีการประกาศใช้ผังเมืองรวมตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 แล้วถือว่าเป็นผังเมืองตามกฎหมาย ข้อกำหนดต่าง ๆ ในการใช้ที่ดินหรือข้อห้ามทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในผังจะบังคับใช้ได้ตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายจะระบุให้ผู้ที่มีหน้าที่ในการควบคุมการก่อสร้างอาคารหรือประกอบกิจกรรมในเขตผังเมืองรวมต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวงที่ประกาศ ตามกฎกระทรวงนี้จะบังคับใช้กับบุคคล 3 ประเภท คือ

ประชาชนเจ้าของที่ดิน หากที่ดินของประชาชนคนใดอยู่ในเขตผังเมืองรวมที่มีการกำหนดข้อบังคับในการใช้ที่ดิน การใช้ที่ดินของประชาชนจะต้องไม่ให้ขัดแย้งกับผังเมืองรวม และต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามผังเมืองรวม จะใช้ที่ดินตามอำเภอใจเหมือนก่อนมีผังเมืองรวมบังคับใช้ไม่ได้

เจ้าหน้าที่รัฐ การพิจารณาอนุญาตการใช้ที่ดินของเจ้าหน้าที่รัฐจะดูแลเฉพาะกฎหมายที่หน่วยงานมีอำนาจอย่างเดียวไม่ได้ ต้องดูกฎหมายผังเมืองรวมประกอบการอนุญาตใช้ที่ดินด้วย และก่อนที่เจ้าหน้าที่จะอนุญาตให้มีการใช้ที่ดินหรือก่อสร้างใด ๆ ต้องตรวจสอบว่า การก่อสร้างในพื้นที่นั้นเป็นไปตามผังเมืองรวมที่กำหนดไว้หรือไม่ ท้องถิ่นใดมีการประกาศบังคับใช้กฎหมายผังเมืองรวมแล้ว การใช้กฎหมายควบคุมอาคารจะต้องพิจารณากฎหมายผังเมืองรวมควบคู่กันไปด้วย

อย่างไรก็ตาม มาตรา 27 ของพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 กล่าวว่า การใช้ที่ดินต้องให้เป็นไปตามผังเมืองรวม เว้นแต่เจ้าของที่ดินทำกิจกรรมนั้นมาก่อนแล้ว และประสงค์จะใช้ที่ดินทำกิจกรรมนั้นต่อไปตามเดิม กฎหมายได้เปิดช่องว่างให้เจ้าของที่ดินต่ออายุการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกิจกรรมนั้นต่อไปได้ แต่เมื่อใดที่เลิกทำกิจกรรมนั้นจะกลับมาใช้ที่ดินทำกิจกรรมเดิมที่ขัดกับผังเมืองรวมอีกไม่ได้ สำหรับกรณีการใช้ที่ดินในผังเมืองรวมที่กำหนดไว้เป็นสีแดง ซึ่งห้ามตั้งโรงงานอุตสาหกรรม หากเจ้าของที่ดินตั้งโรงงานอยู่ก่อนมีการบังคับใช้ผังเมืองรวมจะสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ แต่จะขออนุญาตขยายพื้นที่โรงงานเพิ่มเติมไม่ได้ เพราะเป็น

การขัดแย้งกับข้อกำหนดการใช้ที่ดินในผังเมืองรวม (สุริย์ บุญญานุกพงศ์; อากร บัวคล้าย และ อัยฎางค์ โปราณานนท์, 2547)

ผังเมืองรวมจะประกาศใช้บังคับโดยกฎกระทรวงมีอายุบังคับใช้เป็นเวลาครั้งละ 5 ปี หลังจากวันที่ประกาศใช้ และเมื่อใกล้เวลาที่กฎกระทรวงใช้บังคับผังเมืองรวมจะหมดอายุลงคือ ประมาณปีที่ 3 ของการบังคับใช้ผังเมืองรวม จะมีกระบวนการประเมินผลว่า ผังเมืองที่วางไว้มีความเหมาะสมที่จะบังคับใช้ต่อไปหรือไม่ ถ้าผลการประเมินพบว่า ด้านกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ และสังคม ฯลฯ ของเมืองเป็นไปตามผังเมืองรวมที่วางไว้ไม่มีการขยายผังหรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน (ไม่เปลี่ยนสี) กรมโยธาธิการและผังเมืองจะจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ถ้าไม่มีผู้คัดค้านโดยความเห็นของคณะกรรมการผังเมืองก็สามารถขยายเวลาการใช้บังคับผังเมืองรวมฉบับเดิมนั้นต่อเนื่องไปได้อีกเป็นเวลา 5 ปี แต่หากพบว่า การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปมากจนผังเมืองรวมที่วางไว้ไม่เหมาะสมที่จะใช้ต่อไปก็จะทำการปรับปรุงผังเมืองรวมใหม่ โดยทำตามขั้นตอนและกระบวนการวางผังเมืองรวมตั้งแต่ขั้นตอนแรก ซึ่งต้องดำเนินการจัดทำก่อนที่กฎกระทรวงฉบับเดิมจะหมดอายุลง เพราะอาจจะทำให้มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกับข้อกำหนดหรือมาตรการที่วางไว้ในผังเมืองรวม แต่หากการปรับปรุงผังเมืองรวมไม่สามารถจัดทำให้เสร็จได้ทันตามกำหนดเวลา กฎหมายได้เปิดโอกาสให้ขยายระยะเวลาบังคับใช้ผังเมืองรวมฉบับเดิมต่อไปอีก 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ปี ดังนั้น เมื่อรวมเวลาที่ขอขยายอายุการบังคับใช้แล้ว ผังเมืองรวมแต่ละฉบับจะสามารถใช้บังคับได้สูงสุด 7 ปี

กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจะมีผลใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว โดยการห้ามบุคคลใดใช้ประโยชน์ที่ดินผิดไปจากที่กำหนดไว้ในผังเมืองรวม ผู้ฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4.4 ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองรวมชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวมชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง สามารถแบ่งออกเป็นสาเหตุหลักได้ 2 ประการ คือ สาเหตุที่มาจากตัวของประชาชนเอง และสาเหตุที่มาจากรัฐ ดังนี้

4.4.1 ปัญหาที่เกิดจากประชาชน

4.4.1.1 การขาดความรู้/การศึกษาน้อย

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น และหากประชาชนมีการศึกษาที่ดีก็จะเป็นการง่ายที่ประชาชนจะให้ความสนใจในโครงการของรัฐที่จะมาดำเนินการเพราะจะมีความสนใจในข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมามากกว่ากลุ่มคนที่มีการศึกษาน้อย จากการสัมภาษณ์ถึงระดับการศึกษาของกลุ่มประชากร ผลปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำ คือระดับประถมและมัธยมศึกษาและคิดว่าตนเองไม่มีความรู้ความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางผังเมือง คิดว่าเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชนที่มีหน้าที่นำเสนอข้อมูลร่วมกับภาครัฐเพราะเป็นการดำเนินงานของรัฐบาลไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง ในขณะที่ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา มีความสนใจที่จะรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางผังเมือง และเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการวางผังเมือง และยังพบว่าประชากรที่มีความเข้าใจเรื่องผังเมืองที่สามารถตอบความหมายของการวางผังเมืองได้สมบูรณ์ที่สุดคือผู้นำอย่างเป็นทางการ และผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้ทำงานประสานงานกับภาครัฐ ด้านประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการวางผังเมือง ประชาชนที่ให้คำตอบได้สมบูรณ์ส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนที่เป็นข้าราชการหรือทำงานในหน่วยงานราชการ

ตารางที่ 2 แสดงระดับการศึกษาของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่รู้หนังสือ	1	1.25
ประถมศึกษา	33	41.25
มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	10	12.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	13	7.50
ปริญญาตรี	23	28.75
รวม	80	100

ตารางที่ 2 แสดงระดับการศึกษาของประชากร จากจำนวน 80 คน มีประชากรไม่รู้หนังสือจำนวน 1 คน ซึ่งเป็นผู้สูงอายุซึ่งมีอาชีพค้าขาย มีประชากรที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาจำนวน 33 คน (ร้อยละ 41.25) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า จำนวน 10 คน (ร้อยละ 12.50) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า จำนวน 13 คน (ร้อยละ 7.50) ระดับปริญญาตรี จำนวน 23 คน (ร้อยละ 28.75)

จะเห็นได้ว่าเมื่อประชากรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางผังเมืองรวม จึงไม่ทราบว่าการวางผังเมืองรวมคืออะไร มีวิธีการอย่างไร ประโยชน์และผลกระทบคืออะไร ตนเองมีสิทธิที่จะเข้าร่วมได้หรือไม่ และเข้าร่วมในขั้นตอนใดได้บ้าง เหล่านี้เป็นต้น ทำให้ประชาชนไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการวางผังเมืองรวม

4.4.1.2 ลักษณะของอาชีพกับความสนใจ

ลักษณะของอาชีพของประชากร ก็มีผลสำคัญต่อการให้ความสนใจในการเข้าร่วมในกระบวนการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เพราะบางอาชีพสามารถที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นโครงการของรัฐบาลได้มากกว่า ในบริเวณพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ทำการเกษตร และรับจ้าง ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักนั้น ส่วนใหญ่จะมีการทำการเกษตรกรรมเป็นอาชีพเสริม เนื่องจากมีที่ดินที่ถือครองจำนวนมากพอที่จะสามารถหารายได้เสริมจากการเกษตรได้อีกทางหนึ่ง

ตารางที่ 3 แสดงอาชีพของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รับจ้าง	12	15
เกษตรกรรม	17	21.25
ค้าขาย	31	38.75
รับราชการ	15	18.75
อาชีพอื่น ๆ	5	6.25
รวม	80	100

ตารางที่ 3 แสดงอาชีพของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ผังเมืองรวมนั้น ประกอบด้วยอาชีพที่หลากหลาย ได้แก่ อาชีพรับจ้างมีทั้งรับจ้างทั่วไปและรับจ้างในหน่วยงานราชการ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15 อาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา ทำสวนผัก ผลไม้ หรือเลี้ยงสัตว์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 อาชีพค้าขาย จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75 อาชีพรับราชการ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 และมีอาชีพอื่นๆ เช่น เป็นเจ้าของกิจการ หอพัก หรือ มีอาชีพทอผ้า จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายและทำการเกษตร ซึ่งจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักนั้น ส่วนใหญ่จะมีการทำ

การเกษตรกรรมเป็นอาชีพเสริมเนื่องจากมีที่ดินที่ถือครองจำนวนมากพอที่จะสามารถหารายได้เสริมจากการเกษตรได้อีกทางหนึ่ง

ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย และเกษตรกรรม เป็นหลักนั้นมักไม่ค่อยมีความสนใจที่จะเข้าร่วมในการวางผังเมืองเพราะคิดว่าเอาเวลาที่จะต้องไปร่วมนั้นไปทำมาหากินมากกว่า ส่วนผู้ที่ เป็นข้าราชการ หรือทำงานในหน่วยงานราชการนั้น มีความสนใจเข้าร่วมเสนอความคิดเห็นและ รับรู้ข้อมูลเพราะว่าการวางผังเมืองเป็นองค์ความรู้ใหม่ ข้าราชการต้องการเป็นคนทันสมัยจึง จำเป็นต้องรับทราบข้อมูลทางวิชาการเหล่านั้น ส่วนผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการนั้น มีหน้าที่ โดยตรงในการเข้าร่วมในการวางผังเมือง เพราะเป็นผู้ที่รู้ข้อมูลในชุมชนเป็นอย่างดี แต่ในทาง ปฏิบัติมีเพียงผู้นำชุมชนในระดับกำนัน และ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เท่านั้นที่มีโอกาสเข้า ร่วมในกระบวนการวางผังเมืองโดยตรง แต่ระดับผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและ สามารถบอกได้ถึงความต้องการของประชาชนมากที่สุดกลับไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมในการวาง ผังเมือง

4.4.1.3 สถานะการถือครองที่ดินกับความสนใจ

การถือครองที่ดินของประชกรนั้นมีผลต่อความสนใจในการเข้าร่วมกระบวนการวาง ผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เนื่องจากการวางผังเมืองมีผลกระทบโดยตรงกับการ จัดการใช้ที่ดิน เป็นการกำหนดการใช้โดยแบ่งเป็นเขตต่าง ๆ ดังนั้นผู้ที่ถือครองที่ดินจำนวนมาก มี ความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางผังเมืองรวมมากกว่าผู้ที่มีการถือครองที่ดินจำนวนน้อย การให้ความสนใจเข้าร่วมในการวางผังเมืองนั้นต้องการเข้ามารับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวาง ผังเมืองเพราะต้องการทราบว่าตนเองจะได้รับผลกระทบหรือผลประโยชน์จากการวางผังเมืองนี้ อย่างไรบ้าง มาดูแนวโน้มการพัฒนาที่ดินและปกป้องรักษาผลประโยชน์ส่วนตน ซึ่งถ้าหากตนเอง ได้รับผลกระทบทำให้เสียหายหรือเสียผลประโยชน์ก็จะทำการคัดค้านเพื่อปกป้องรักษาสิทธิของ ตนเอง ในขณะที่ผู้ที่ถือครองที่ดินจำนวนน้อย เพื่ออยู่อาศัยเท่านั้น คิดว่าตนเองไม่ได้รับผลกระทบ จากการวางผังเมืองในด้านการเสียประโยชน์ แต่คิดว่าจะได้รับประโยชน์มากกว่า จึงไม่สนใจที่จะ เข้าไปร่วมในกระบวนการ ปล่อยให้เป็นที่หน้าทีของผู้นำชุมชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมจะดีกว่า

4.4.1.4 การขาดโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการวางผังเมือง

การที่ไม่ได้รับข่าวสารข้อมูล หรือความรู้เกี่ยวกับการวางผังเมืองนั้น ทำให้ประชาชน ขาดโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางผังเมือง เพราะประชาชนไม่ได้ให้ความสนใจและไม่ ทราบว่าตนเองมีบทบาทหรือหน้าที่สามารถเข้าร่วมในกระบวนการวางผังเมืองได้ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบ ควรที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมกระบวนการตามที่ กฎหมายเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วม โดยการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการวาง

ผังเมืองให้ประชาชนได้รับทราบ และแจ้งให้ประชาชนทราบถึงสิทธิที่จะสามารถเข้าร่วมในกระบวนการวางผังเมืองได้อย่างไรบ้าง และประชาชนมีหน้าที่ที่จะต้องทำอะไรในกระบวนการวางผังเมืองนี้ หากประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางผังเมืองอย่างเพียงพอ จะทำให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการวางผังเมืองที่จะมีผลกระทบต่อตนเอง จะทำให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางผังเมือง

ตารางที่ 4 แสดงความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางผังเมือง

การวางผังเมืองในพื้นที่ที่อาศัยอยู่	ผู้นำอย่าง เป็นทางการ	ผู้นำอย่างไม่ เป็นทางการ	ประชาชน	รวม	ร้อยละ
ต้องการ	18	11	30	59	73.75
ไม่ต้องการ	0	0	21	21	26.25
รวม	18	11	51	80	100

จากตารางที่ 4 เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบถึงความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผลปรากฏว่า ประชาชนที่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางผังเมือง ร้อยละ 73.75 และไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางผังเมือง ร้อยละ 26.25 ซึ่งผู้ที่ไม่ต้องการเข้าร่วมนั้นส่วนใหญ่บอกว่าเอาเวลาไปทำมาหากิน และไม่มีความรู้เรื่องผังเมืองจึงไม่ต้องการเข้าร่วม ด้านผู้นำอย่างเป็นทางการและผู้นำอย่างไม่เป็นทางการนั้น ทั้งสองกลุ่มนี้มีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองทุกคนเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องเข้าไปรับทราบข้อมูล

จากการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ประชากรมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน เรื่องการวางผังเมืองและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้นำมาแจ้งให้ประชาชนทราบ และทำความเข้าใจว่าจะทำการวางผังเมืองนี้จะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร มีผลกระทบ ผลดี ผลเสียอย่างไร และประชาชนมีสิทธิและหน้าที่อย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจก่อนที่จะดำเนินการวางผังเมือง ด้านผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ผังเมือง ควรลงพื้นที่และทำการศึกษาอย่างจริงจังก่อนที่จะดำเนินการ วางผังเมือง เพื่อจะได้วางผังได้ตรงตามความต้องการของประชาชน และต้องสอบถามข้อมูลจากประชาชนโดยตรง ควรที่จะสอบถามความต้องการของประชาชน ด้วยการทำประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็น ให้ประชาชนร่วมกันให้ข้อมูลและตัดสินใจ โดยจัดทำอย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ที่อยู่ในเขตผังเมือง ด้วยความเปิดเผย และโปร่งใส เพราะประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ที่รู้ปัญหา

และความต้องการมากที่สุด และในการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนนั้น ควรจะตั้งคำถาม และมีประเด็นให้ตอบ เพื่อประชาชนจะได้ตอบคำถามตามประเด็นที่ตั้งไว้ เพราะถ้าให้ประชาชนตอบเอง อาจจะไม่ได้รับคำตอบ และควรที่จะมีการประสานงานกับชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ด้านการวางผังเมือง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนทราบ อาจจะใช้สถานที่เช่น โรงเรียน โดยให้เชิญผู้ปกครองมารับทราบ ให้มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง หรือนักวิชาการ เป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชนในการจัดทำประชาคม มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับการวางผังเมืองอย่างทั่วถึง เช่น การติดป้ายประกาศตามบอร์ดของหมู่บ้าน ประกาศเสียงตามสาย ทำใบปลิว แผ่นพับแจกตามบ้าน เป็นต้น

4.4.2 ปัญหาที่เกิดจากภาครัฐ

4.4.2.1 การประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการวางผังเมืองในพื้นที่ที่มีการวางผังเมืองนั้นยังน้อยเกินไป เพราะประชาชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และขาดการประชุมชี้แจงให้ผู้นำในระดับต่าง ๆ ของชุมชนได้ทราบล่วงหน้าก่อนมีการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อจะได้เตรียมพร้อมเรื่องการรวบรวมข้อมูลจากจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ก่อนแล้วจึงนำมาใช้ในการร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางผังเมือง

4.4.2.2 การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ภาครัฐยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางผังเมืองโดยตรง แต่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมทางอ้อมในลักษณะที่ให้ตัวแทนที่มีตำแหน่งผู้นำอย่างเป็นทางการเข้าร่วมในการประชุมระดมความคิดเห็นและร่วมเป็นคณะทำงานวางผังเมือง ทั้งนี้ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง โดยให้ผู้นำแต่ละพื้นที่จัดการประชุมระดมความคิดเห็นจากประชาชนก่อน แล้วจึงสรุปความเห็นเหล่านั้นนำมาเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการวางผังเมืองต่อไป

4.4.2.3 ความรู้ความสามารถของผู้นำท้องถิ่น

การที่จะวางผังเมืองให้ประสบความสำเร็จ ผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ที่ดำเนินการวางผังเมืองนั้นจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการวางผังเมืองอย่างชัดเจน แม่นยำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของกฎหมายและความสำคัญของการวางผังเมือง เพื่อที่จะได้นำไปถ่ายทอดสู่ชุมชนให้มีความเข้าใจ เกิดความตระหนักและเห็นประโยชน์ร่วมกันในการวางผังเมือง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานและการบังคับใช้กฎหมายผังเมือง

4.4.2.4 ความต่อเนื่องในการทำงาน

เนื่องจากกำลังคนในการปฏิบัติงานของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองเชียงใหม่อยู่อย่างจำกัด และมีผังเมืองที่รับผิดชอบในการดำเนินการมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้การวางผังเมืองชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงเกิดความล่าช้า ทำให้ประชาชนไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินงานวางผังเมือง ยังไม่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและการก่อสร้างได้ทันการณ์ เพราะพื้นที่ชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงมีความเจริญและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประชาชนจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการวางผังเมือง เพราะไม่มีสิ่งกระตุ้นให้เกิดความสนใจที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงหรือได้รับประโยชน์จากการวางผังเมืองรวม

4.4.2.5 งบประมาณดำเนินการ

ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์หรือการอบรมให้ความรู้ด้านการวางผังเมืองแก่ชุมชนและผู้นำชุมชน ต่างก็จำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการถ่ายโอนอำนาจในการวางผังเมืองให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง จำเป็นที่จะต้องมีการอบรมเชิงปฏิบัติการในการวางผังเมืองอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ทำให้ผู้รับผิดชอบเหล่านั้นสามารถเข้าใจการวางผังเมืองอย่างดี และสามารถที่จะเป็นผู้วางผังเมืองเองได้ รวมถึงงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ และการลงทุนในการพัฒนาสาธารณูปโภคสาธารณูปการ หากมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการด้านต่าง ๆ เหล่านี้ จะทำให้ประชาชนเห็นความเปลี่ยนแปลงและประโยชน์ของการวางผังเมือง ทำให้มีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการวางผังเมืองเนื่องจากเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการวางผังเมืองรวม

สรุปว่า ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองรวมชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงเกิดจากข้อจำกัดของตัวประชาชนเองส่วนหนึ่งและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของรัฐอีกส่วนหนึ่ง กล่าวคือ ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางผังเมืองรวม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของราชการประชาสัมพันธ์ในเรื่องนี้ให้แก่ประชาชน ดังนั้นผังเมืองที่ทางการจัดทำขึ้นจึงอาจจะไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนนำไปสู่การไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ เนื่องจากไม่ได้เป็นการวางผังเมืองที่เป็นไปตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และทำให้หน่วยงานของทางราชการไม่สามารถดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยมาตรการทางผังเมืองได้